

ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับความ
เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2

The Relationship between Critical Thinking Skills of Educational
Administrators and Learning Organization under The Secondary
Educational Service Area Office Bangkok 2

จิตรภาณุ พชรปกรณพงศ์ (Jitpanu Phacharapakornpong)^{1*}

ดร.สุภาวดี ลาภเจริญ (Dr.Supawadee Lapjaroen)**

(Received: October 30, 2024; Revised: May 28, 2024; Accepted: June 10, 2025)

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ของผู้บริหารสถานศึกษา 2) เพื่อศึกษา
ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา และ 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ของ
ผู้บริหารสถานศึกษากับความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
กรุงเทพมหานคร เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมและเป็นรายด้านอยู่
ในระดับมากที่สุด ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา โดยรวมและเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด
ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา
โดยรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ABSTRACT

The purposes of this research were to 1) study the Critical thinking skills of the school
administrators 2) study the Organizational learning in educational institutions and 3) study the
relationship between Critical thinking skills of school administrators and the Organizational learning in
educational institutions. The results of this research were as follow: the Critical thinking skills of the
school administrators was at a high level for all aspects. the Organizational learning in educational
institutions was at a high level for all aspects. The relationship between Critical thinking skills of school
administrators and the Organizational learning in educational institutions under the office of secondary
educational service Bangkok area 2 in relation to overall there is a medium level of positive relationship
and statistically significant at .01

คำสำคัญ: ทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ผู้บริหารสถานศึกษา

Keywords: Critical thinking skills, School Administrator, Organizational learning in educational institutions

¹Corresponding author: Saiw1002@gmail.com

^{*}นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

^{*}Student, Master of Education Program in Educational Administration, Faculty of Education, Ramkhamhaeng University

^{**}ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

^{**}Assistant Professor, Department of Educational Administration, Faculty of Education Ramkhamhaeng University

บทนำ

การบริหารโดยใช้ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณหรือการคิดเชิงวิพากษ์เป็นสิ่งจำเป็นเพราะในปัจจุบันเกิดสิ่งต่าง ๆ เกิดขึ้นมากมายการเจริญเติบโตทางเทคโนโลยีสื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ เข้ามามีบทบาทสำคัญในวิถีชีวิตของมนุษย์ทั่วโลก ส่งผลให้ชีวิต มนุษย์เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างเห็นได้ชัดเจน ทั้งทางบวกและทางลบ เด็ก เยาวชน และพลเมืองของประเทศในศตวรรษที่ 21 เราไม่สามารถที่จะรู้ได้เลยว่าข้อมูลนั้นเป็นจริงแค่ไหน ผู้บริหารจำเป็นต้องหาความสามารถในการพิจารณาเหตุผลที่เผชิญ สามารถ ตัดสินได้ว่าข้อมูลใดเป็นจริง ข้อมูลใดเป็นเท็จ ผู้บริหารต้องเข้าใจวิธีการคิดเชิงวิพากษ์ที่แทรกอยู่ในรายวิชาการต่าง ๆ แต่ละวิชามีความเป็นเหตุเป็นผลของตัวเอง และมีองค์ความรู้ [1] จะเห็นได้ว่าทักษะใหม่เพื่อการอยู่รอดในอนาคตที่มีความสำคัญที่สุด คือ ทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ ซึ่งการคิดเชิงวิพากษ์เป็นพฤติกรรมภายในที่สามารถส่งผลต่อการแสดงออกของพฤติกรรมภายนอก หากเกิดขึ้นกับผู้บริหารสถานศึกษา สามารถบ่งชี้ประเด็นของปัญหาที่เกิดขึ้นได้ มีทักษะการประเมินพยานหลักฐานหรือข้อมูลจริง ก่อนการสรุป คิดไตร่ตรอง หาความสมเหตุสมผลไม่ด่วนสรุป เปิดใจกว้างพิจารณาทัศนะอื่น ๆ ซึ่งคำว่าความคิดเชิงวิพากษ์ตรงกับภาษาอังกฤษว่า Critical Thinking ในภาษาไทยใช้คำที่ แตกต่างกันไป เช่น การคิดวิจารณ์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ หรือการคิดเชิงวิพากษ์ เป็นต้น

หัวใจสำคัญของการศึกษาในศตวรรษที่ 21 มุ่งเน้นไปที่ทักษะของกระบวนการคิดขั้นสูง ได้แก่ การคิดเชิงวิพากษ์ (Critical Thinking) เพื่อให้นำความรู้และทักษะไปประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตประจำวัน ทักษะการคิดเชิงวิพากษ์เป็นทักษะหนึ่งในทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม (Learning and Innovation Skills) เป็นทักษะที่จะช่วยให้รู้ข้อเท็จจริงรู้เหตุผลเบื้องต้นของสิ่งที่เกิดเข้าใจความเป็นมาของเหตุการณ์เพื่อนำมาตัดสินใจแก้ปัญหาหรือตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ได้ถูกต้อง การวิจัยที่ผ่านมาพบว่า มีการศึกษาวิจัยในหัวข้อที่เกี่ยวกับทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ เกี่ยวกับปัจจัยด้านการเรียนการสอนที่ส่งเสริมทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ การประเมินสมรรถภาพของนักเรียนในทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ เป็นต้น ซึ่งยังไม่มีการวิจัยเกี่ยวกับการบริหารเชิงรุกในการเสริมสร้างทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ ในขณะที่ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทโดยตรงในการเสริมสร้างทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ เป็นกลไกสำคัญที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง เปรียบเหมือนเฟืองใหญ่เคลื่อนตัวเพียงเล็กน้อยเฟืองเล็กอื่น ๆ จะเคลื่อนตามอย่างรวดเร็ว

ผู้บริหารโรงเรียนจำเป็นต้องอาศัยกลยุทธ์เป็นตัวดำเนินการเพื่อนำสู่เป้าประสงค์ที่ชัดเจน โดยกลยุทธ์ดังกล่าวที่จะนำไปสู่ผลสัมฤทธิ์ที่สอดคล้องภารกิจและเป้าประสงค์ขององค์กร [2] เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้ นอกจากนี้ในส่วนผู้บริหารโรงเรียนหรือสถานศึกษา ยังต้องหาวิธีการที่จะทำให้โรงเรียนสามารถดำรงอยู่ได้อย่างยั่งยืนท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงที่ผันผวน และหาความแน่นอนไม่ได้ จึงทำให้เกิดแนวคิดในการพัฒนาองค์กรสมัยใหม่ขึ้น นั่นคือแนวคิดเกี่ยวกับองค์กรแห่งการเรียนรู้เพื่อเตรียมบุคลากรให้มีขีดความสามารถที่พร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นได้ตลอดเวลาแนวคิดนี้สามารถตอบสนองความต้องการขององค์กรและทรัพยากรมนุษย์ในองค์กรได้ [3] ซึ่งทำให้องค์กรต่าง ๆ รวมถึงโรงเรียนได้หันมาให้ความสนใจกับแนวคิดองค์กรแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 เป็นองค์กรขนาดใหญ่ที่มีการบริหารงานเน้นให้สถานศึกษามีอิสระในการบริหารจัดการสถานศึกษาภายใต้กรอบนโยบาย วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย แผนการดำเนินงานและปฏิบัติงานที่ โดยเปิดโอกาสให้ครูทุกคนในโรงเรียนมีส่วนร่วม ผู้บริหารกระตุ้นให้ครูนำไปสู่การปฏิบัติได้จริงโดยอาศัยการมีส่วนร่วมบุคลากร การส่งเสริมการทำงานของครูอย่างเต็มความสามารถ ผู้บริหารจึงมีความสำคัญในการเสริมสร้างทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ เป็นกลไกสำคัญที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง รวมทั้งการกำหนดทิศทางสถานศึกษาและเปิดโอกาสให้ครูได้แสดงศักยภาพความสามารถและประสิทธิภาพในการสอนโดยการบริหารสถานศึกษาด้วยคิดเชิงวิพากษ์เพื่อนำไปสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ของผู้บริหาร

สถานศึกษากับความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 2 เพื่อการพัฒนาส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษามีทักษะคิดเชิงวิพากษ์เพื่อสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่จะเป็นแนวทางในการพัฒนาสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 2
2. เพื่อศึกษาความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 2
3. เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2

วิธีการวิจัย

1. การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 2 ทั้งหมด จำนวน 5,534 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ข้าราชการครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 2 จำนวน 357 คน ได้มาจากการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยการเปิดตารางสำเร็จรูปของ Cohen, Manion and Morrison ที่ค่าความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Random Sampling) ประกอบด้วย การสุ่มแบบยกลกลุ่ม (Cluster Random Sampling) การสุ่มอย่างง่าย (simple random sampling) และแบบแบ่งชั้นภูมิโดยใช้สถานศึกษาเป็นชั้น (Stratified random sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ประกอบด้วย 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามสถานภาพของครูผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด และประสบการณ์การปฏิบัติงานในสถานศึกษาปัจจุบัน มีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบ (Checklist)

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 เป็นแบบสอบถามปลายปิด ชนิดเลือกตอบ (Checklist) แบบมาตราประเมินค่า 5 ระดับ (Likert Scale Questions) แบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการตีความอย่างรอบคอบ ด้านเชื่อมโยงเหตุผล ได้แย้ง ด้านการวิเคราะห์เชิงลึก และด้านการประเมินก่อนตัดสินใจ

ตอนที่ 3 สอบถามเกี่ยวกับความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 เป็นแบบสอบถามปลายปิด ชนิดเลือกตอบ (Checklist) แบบมาตราประเมินค่า 5 ระดับ (Likert Scale Questions) แบ่งออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้แห่งตน ด้านวิสัยทัศน์ร่วมกัน ด้านมีแบบแผนความคิด ด้านการเรียนรู้เป็นทีม และด้านคิดอย่างเป็นระบบ

3. การสร้างและหาคุณภาพของแบบสอบถาม

ขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพของแบบสอบถาม มีดังนี้

1) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวกับการสร้างแบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

2) ศึกษาเอกสาร แนวคิด หลักการ ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากการศึกษาเอกสาร กำหนดขอบเขตของเนื้อหา สร้างเครื่องมือให้ครอบคลุมเนื้อหา กรอบแนวคิดของการวิจัย และนิยามศัพท์เฉพาะ

3) สร้างเครื่องมือให้ครอบคลุมและสอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ

4) นำแบบสอบถามฉบับร่าง เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง และขอข้อเสนอแนะ

5) นำแบบสอบถามไปหาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน เป็นผู้ประเมินความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์เฉพาะ แล้วหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Item-Objective Congruency: IOC) นำผลการตรวจสอบของผู้เชี่ยวชาญมาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC เท่ากับ 0.50 ขึ้นไป ซึ่งผลวิเคราะห์ไม่มีข้อที่ต้องตัดทิ้ง หลังจากนั้นปรับปรุงข้อคำถามตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญและนำไปสร้างแบบสอบถาม

6) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับประชากรที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าอำนาจจำแนกโดยพิจารณาจากการหาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (Item-total Correlation) ที่มีค่าตั้งแต่ 0.61 – 0.90 และวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.91

7) นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือแล้วไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) ผู้ศึกษาขอหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลจากบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ไปยังผู้อำนวยการโรงเรียนที่ผู้ศึกษากำหนด

2) ผู้ศึกษานำสำเนาหนังสือขอความอนุเคราะห์พร้อมลิ้งก์แบบสอบถามผ่าน Google Form ไปยังผู้อำนวยการสถานศึกษา รวบรวมข้อมูลจากครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามจำนวน 357 คน โดยผู้ศึกษาเก็บข้อมูลจาก Google Form ได้ข้อมูลกลับมา 357 คน คิดเป็นร้อยละ 100

3) นำข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถามมาตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษาได้นำข้อมูลมาดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ โดยมีรายละเอียดการดำเนินการ ดังนี้

1) ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามตอนที่ 1 เกี่ยวกับสถานภาพของครูผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด และประสบการณ์การปฏิบัติงานในสถานศึกษาปัจจุบัน วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

2) การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามตอนที่ 2 และตอนที่ 3 วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: SD)

3) การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson's Product-Moment Correlation Coefficient)

ผลการวิจัย

การวิจัย เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 แสดงผลดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานผลการวิเคราะห์ระดับทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ของผู้บริหารสถานศึกษา

ทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ของผู้บริหาร	การรับรู้ของครู			
	$\bar{x}$	SD	ระดับ	อันดับที่
1. ด้านการตีความอย่างรอบคอบ	4.65	0.34	มากที่สุด	1
2. ด้านเชื่อมโยงเหตุผล ได้แย้ง	4.57	0.30	มากที่สุด	3
3. ด้านการวิเคราะห์เชิงลึก	4.41	0.38	มากที่สุด	4
4. ด้านการประเมินก่อนตัดสินใจ	4.59	0.36	มากที่สุด	2
รวม	4.58	0.26	มากที่สุด	

จากตารางที่ 1 พบว่า ทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านทุกด้านเรียงค่าเฉลี่ยจากมากที่สุดไปน้อย คือด้านการตีความอย่างรอบคอบ ด้านการประเมินก่อนตัดสินใจ ด้านเชื่อมโยงเหตุผล ได้แย้ง ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านการวิเคราะห์เชิงลึก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสรุปได้ ดังนี้

1.1 ด้านการตีความอย่างรอบคอบในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก คือ พิจารณาผลกระทบ จากสิ่งที่กำลังตัดสินใจอย่างรอบคอบ กำหนดคำถามปัญหาหรือประเด็นที่สนใจให้ชัดเจน การตรวจสอบกิจกรรมทางความคิดของตนเองอย่างมีสติ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ การบริหารสถานศึกษาอย่างมีเป้าหมายชัดเจนและรอบคอบ

1.2 ด้านการเชื่อมโยงเหตุผล ได้แย้ง ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก คือ ระบุและจัดหาคำประกอบที่จำเป็นในการสรุปข้อสรุปอย่างมีเหตุผล มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกัน นำความรู้ใหม่ๆ ที่ได้รับมาพูดคุยแลกเปลี่ยนเสมอ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ มีนำเสนอเหตุผลของตนในรูปแบบของข้อโต้แย้งที่ชัดเจนและน่าเชื่อถือ

1.3 ทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการวิเคราะห์เชิงลึกโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก คือ เข้าใจถึงปัญหาทำการแก้ไขได้ทันที การจัดการความคิดอย่างมีกระบวนการ การตั้งคำถามเพื่อหาคำตอบ ถ้าที่จะคิดแตกต่าง ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ นำข้อมูลที่ได้ มาแยกแยะข้อเท็จจริงอย่างมีเหตุผล

1.4 ทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการประเมินก่อนตัดสินใจในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 5 ด้าน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก คือการประเมินความน่าเชื่อถือของข้อมูลได้ถูกต้อง ประเมินข้อโต้แย้งปราศจากอคติพิจารณาข้อโต้แย้งและแสวงหาคำตอบอย่างมีเหตุผล การคิดวิเคราะห์ข้อมูลต่างๆ แล้วอย่างรอบด้าน มุ่งสู่ความสำเร็จได้ด้วยตัวเอง ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด การประเมินผลที่สมเหตุสมผล ถูกต้องเที่ยงตรง และยุติธรรม

2. ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 2 แสดงผลดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานผลการวิเคราะห์ระดับความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา

ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา Y_{tot}	ระดับความคิดเห็น		แปลผล
	$\bar{X}$	S.D.	
1. ด้านความรู้แห่งตน	4.81	0.32	มากที่สุด
2. ด้านวิสัยทัศน์ร่วมกัน	4.88	0.18	มากที่สุด
3. ด้านมีแบบแผนความคิด	4.84	0.34	มากที่สุด
4. ด้านการเรียนรู้เป็นทีม	4.81	0.32	มากที่สุด
5. ด้านคิดอย่างเป็นระบบ	4.82	0.29	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม	4.83	0.20	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก คือ ด้านวิสัยทัศน์ร่วมกัน ด้านมีแบบแผนความคิด ด้านคิดอย่างเป็นระบบ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านการเรียนรู้เป็นทีม และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสรุปได้ ดังนี้

2.1 ด้านความรู้แห่งตน ในภาพรวมและรายข้ออยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก คือบุคลากรมีการนำความรู้หรือวิทยาการใหม่ ๆ หรือจากการวิจัย ใหม่ ๆ มาประยุกต์ใช้ในหน่วยงาน สถานศึกษาส่งเสริมให้บุคลากรเพิ่มความสามารถในการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลา ส่งเสริมให้บุคลากรได้พัฒนาความรู้ความสามารถของตนเองอยู่เสมอ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ความรอบรู้เป็นผลรวมของทักษะและความสามารถ เป็นสภาพที่เป็นอยู่ตามความเป็นจริงเห็นว่าจะไร้ความสำคัญต่อเรา

2.2 ด้านวิสัยทัศน์ร่วมกันในภาพรวมและรายข้ออยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก คือ บุคลากรได้รับกระตุ้นด้านการสร้างวิสัยทัศน์เพื่อให้มีความคิดสร้างสรรค์ ส่งเสริมให้บุคลากรกำหนดวิสัยทัศน์ของตนเองได้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์หลัก บุคลากรในโรงเรียนมีการแสดงวิสัยทัศน์ร่วมกันเพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ในการพัฒนาองค์กร ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ บุคลากรมีวิสัยทัศน์หรือเป้าหมายการทำงานส่วนตัวที่สอดคล้องกับเป้าหมายของสถานศึกษาอย่างเหมาะสม

2.3 ด้านมีแบบแผนความคิดในภาพรวมและรายข้ออยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก คือส่งเสริมให้บุคลากรสามารถปรับแนวคิดแนวการปฏิบัติงานสอนให้สอดคล้องกับนโยบายของสถานศึกษาอย่างเหมาะสม บุคลากรคิดว่าปัญหาในการทำงานไม่ใช่อุปสรรค แต่เป็นโอกาสในการพัฒนางานเสมอ ส่งเสริมให้บุคลากรพัฒนาความคิด ความเชื่อกระบวนกรที่สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างเหมาะสม ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ มีความริเริ่มสร้างสรรค์ และความคิดในการเปลี่ยนแปลงไปสู่สิ่งที่ดีกว่า

2.4 ด้านการเรียนรู้เป็นทีมในภาพรวมและรายข้ออยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก คือบุคลากรได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติงานร่วมกันในรูปแบบของทีมโดยมีโครงสร้างการทำงานที่ชัดเจน ส่งเสริมให้บุคลากรมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น แบ่งเป็นประสบการณ์ทำงานร่วมกัน สนับสนุนและ

ส่งเสริมให้มีการเสวนาวิชาการเพื่อให้บุคลากรมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ความคิดเห็นและประสบการณ์การทำงานอยู่เสมอ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นตามบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย

2.5 ด้านคิดอย่างเป็นระบบ ในภาพรวมและรายชื่ออยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก คือ ส่งเสริมให้บุคลากรกำหนดเป้าหมายและแนวทางในการพัฒนาสถานศึกษาในทิศทางเดียวกัน บุคลากรสามารถปฏิบัติงานที่ซับซ้อนได้อย่างเป็นระบบ มีระบบเป็นวิธีการคิดการอธิบายและการทำความเข้าใจ ปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นด้วยการเชื่อมโยงเรื่องราวต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ ส่งเสริมให้บุคลากรมีการวางแผนและจัดระบบการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ส่งเสริมให้มีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบของบุคลากรอย่างชัดเจนและเป็นระบบ

3. ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 แสดงดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson's Product-Moment Correlation Coefficient) ระหว่างทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา

ทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ของผู้บริหาร สถานศึกษา	ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา				
	ด้านความรู้เบื้องต้น	ด้านวิสัยทัศน์ร่วมกัน	ด้านมีแบบแผนความคิด	ด้านการเรียนรู้เป็นทีม	ด้านคิดอย่างเป็นระบบ
	Y ₁	Y ₂	Y ₃	Y ₄	Y ₅
ด้านการตีความอย่างรอบคอบ (X ₁)	0.94**	0.96**	0.95**	0.96**	0.96**
ด้านเชื่อมโยงเหตุผล ได้แย้ง (X ₂)	0.96**	0.98**	0.97**	0.95**	0.95**
ด้านการวิเคราะห์เชิงลึก (X ₃)	0.96**	0.98**	0.98**	0.99**	0.98**
ด้านการประเมินก่อนตัดสินใจ (X ₄)	0.96**	0.98**	0.97**	0.99**	1**
ทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ของผู้บริหาร สถานศึกษา (X _{tot})	0.97**	0.99**	0.98**	0.99**	0.98**
					Y _{tot}

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 3 พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ของผู้บริหารสถานศึกษา (X_{tot}) กับความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ (Y_{tot}) ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 มีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง (r_{xy} = 0.76) เมื่อพิจารณาเป็นรายคู่พบว่าทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา รายด้านทุกด้านอยู่ในภาพรวมสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยเรียงความสัมพันธ์จากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านการวิเคราะห์เชิงลึก มีค่าประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระดับปานกลาง (r_{xy} = 0.76) ด้านการประเมินก่อนตัดสินใจ มีค่าประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระดับปานกลาง

($r_{xy} = 0.76$) ด้านเชื่อมโยงเหตุผล ได้แย้ง มีค่าประสิทธิสหสัมพันธ์ระดับปานกลาง ($r_{xy} = 0.74$) ด้านการตีความอย่างรอบคอบ มีค่าประสิทธิสหสัมพันธ์ระดับปานกลาง ($r_{xy} = 0.73$)

อภิปรายและสรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 มีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายดังนี้

1. จากผลการวิจัยพบว่า ทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ภาพรวมอยู่ในระดับมาก และรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน ได้แก่ ด้านการตีความอย่างรอบคอบ ด้านเชื่อมโยงเหตุผล ได้แย้ง ด้านการวิเคราะห์เชิงลึก ด้านการประเมินก่อนตัดสินใจ ทั้งนี้เป็นเพราะทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ของผู้บริหารสถานศึกษามีความสำคัญกับผู้บริหารสถานศึกษาอย่างมาก เนื่องจากทักษะการคิดเป็นทักษะการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาที่สำคัญทักษะหนึ่ง ที่จะต้องมีกระบวนการคิดโดยใช้วิจารณญาณหรือการตัดสินใจอย่างรอบคอบโดยใช้เหตุผลในการวิเคราะห์ประเด็น รวมทั้งการรวบรวมข้อมูลต่างๆ รอบด้าน การสำรวจองค์ประกอบอื่น ๆ ที่อาจมีอิทธิพลต่อข้อสรุป เพื่อตรวจสอบพิจารณาตัดสินใจและประเมินความถูกต้องหรือสิ่งที่เป็นประเด็นในขณะนั้นให้แม่นยำสอดคล้องกับจากการศึกษาของ แนวคิดของ จูทามาส [5] ผู้วิจัยพบว่า ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและการเสนอแนวคิดเกี่ยวกับทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ส่งผลให้กระบวนการศึกษาเปลี่ยนแปลงไป การจัดการศึกษาทุกระดับควรที่จะเน้นการพัฒนาทักษะการ คิดขั้นสูงได้แก่ การคิดเชิงวิพากษ์ การคิดเชิงวิพากษ์ เป็นกระบวนการคิดพิจารณาและประเมินข้อมูลหลักฐาน ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่คิดทุกด้านอย่างรอบคอบตามความเป็นจริง โดยใช้เกณฑ์ที่กำหนด หลักเหตุผล จนได้คำตอบที่ เหมาะสมหรือดีที่สุดเพื่อนำไปใช้ในการตัดสินใจ ประเมิน หรือแก้ปัญหาต่าง ๆ การพัฒนาการเรียนรู้การคิดเชิงวิพากษ์ควรคำนึงถึงปัจจัยที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณลักษณะและสมรรถนะด้านการคิดเชิงวิพากษ์ซึ่งมี 3 ประเด็น คือ พฤติกรรมของผู้เรียน พฤติกรรมของครู และธรรมชาติของเรื่องที่จะเรียน การคิดเชิงวิพากษ์เป็นทั้งกระบวนการหลัก และเป้าหมายหลักของการศึกษา และเป็นจุดเริ่มต้นของความคิดสร้างสรรค์การสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ ในศตวรรษที่ 21

2. จากผลการวิจัยพบว่าความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ภาพรวมอยู่ในระดับมาก และรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน ดังนี้ ด้านความรอบรู้แห่งตน ด้านวิสัยทัศน์ร่วมกัน ด้านมีแบบแผนความคิด ด้านการเรียนรู้เป็นทีม ด้านคิดอย่างเป็นระบบสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิรภัทร [6] องค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนวัดไร่ขิงวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 ผลการวิจัยพบว่า 1. องค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนวัดไร่ขิงวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่ามัธยเลขคณิตจากมากไปหาน้อย ดังนี้ด้านวิสัยทัศน์ร่วม ด้านการเรียนรู้ของทีม ด้านการคิดเชิงระบบ ด้านความเชี่ยวชาญของบุคคล และด้านแบบแผนทางความคิด 2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนวัดไร่ขิงวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 เมื่อจำแนกตามสถานภาพของผู้ตอบ แบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุตำแหน่งหน้าที่ และประสบการณ์การทำงานใน สถานศึกษาที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนวัดไร่ขิงวิทยาแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนเพศและระดับการศึกษามีความคิดเห็นต่อองค์กรแห่ง การเรียนรู้ของโรงเรียนวัดไร่ขิงวิทยาไม่แตกต่างกัน

3. จากผลการวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง มีความสัมพันธ์ทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับวิจัยของ สุธาสินี [4] ศึกษาเรื่องการพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1. การพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วยตัวแปรจำนวน 24 ตัวแปร แบ่งออกเป็น 5 องค์ประกอบ 2. รูปแบบการพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน แบ่งออกเป็น 5 ด้าน คือ ด้านการมุ่งมั่นตัดสินใจบนฐานข้อมูล ด้านการยอมรับอย่างมีเหตุผล ด้านการตรวจสอบและประเมินข้อมูลอย่างจริงจัง ด้านการรู้จัก และพัฒนาตนเอง และด้านการมีใจเป็นธรรม

เอกสารอ้างอิง

1. Jones. Perceived leadership behavior and employee confidence in the leader as moderated by job involvement. Journal of Applied Psychology. 1997; 60(1): 146.
2. Rakchonnabot W. Learn about the learning organization of Wat Rai Ginger School. Witthaya Affiliated to the Office of Secondary Education Area, District 9 Master of Education. Graduate School: Silpakorn University; 2018.
3. Sangmukda S. Developing Critical Thinking Skills of School Administrators 6. Basic. Bangkok: Graduate School, Maha Crown University; 2021. Thai.
4. Senge P. The fifth discipline. London: Century Business; 1990.
5. Whight. Synthesis of research on school-based management, Educational Leadership. 1992; 46(8).
6. Yongthai J. Developing Critical Thinking Skills for the 21st Century. Journal of Educational Administration, Silpakorn University. 2018; 9(2).